

Сүрьеэ өвчний талаар хамгийн ихээр тавигддаг асуултууд ба хариултууд

1. Сүрьеэ гэж юу вэ?

Сүрьеэ бол сүрьеэгийн нянгаас (*Mycobacterium tuberculosis*) үүсдэг халдварт өвчин юм. Хамгийн элбэг тохиолддог хэлбэр нь уушигний сүрьеэ (ойролцоогоор 70%). Тунгалагийн зангилааны сүрьеэ, ясны сүрьеэ гэх мэт бусад хэлбэрүүд нь халдваргүй байдаг.

2. Сүрьеэгийн халдвар гэж юу вэ?

Хүн амьдралынхаа аль нэг үед сүрьеэгийн нянтай хавьтаж, халдвар авсан бол түүнийг сүрьеэгийн халдвар гэж нэрлэнэ. Энэ үе шатандаа тухайн хүн **өвчтэй биш, халдвартай ч биш**. Ийнхүү халдвар авсан хүмүүсийн ихэнх (ойролцоогоор 90%) нь сүрьеэгээр **огт** өвчилдөггүй.

3. Сүрьеэ яаж тархдаг вэ?

Сүрьеэгийн нян хүнээс хүнд агаараар дамжин тархдаг. Өвчилсөн хүн ханиахдаа орчин тойрныхоо агаарт сүрьеэгийн нян агуулсан бичил дуслуудыг гадагшлуулан тараана. Тэдгээр нь хэсэг хугацаанд агаарт хөвөн, бусад хүмүүсийн бие махбодид амьсгалын замаар дамжин нэвтэрнэ. Халдвар авах аюул зөвхөн **уушигны халдварт өвчинтэй** хүнтэй ойртсон тохиолдолд л байна (**6-р асуултыг үз**).

4. Ямар үед сүрьеэгийн талаар ярих вэ?

Уушгинд нян үржиж байгаа тохиолдолд уушгины сүрьеэ гэнэ. Энэ нь халдвар авснаас хойш хэдэн сар, жилийн дараа байж болно. Сүрьеэгийн нян цусны сувгуудаар дамжин бүх биед тархаж болно (ж: тунгалагийн зангилаа, мэдрэлийн төв систем, яс). Сүрьеэгийн энэ хэлбэрүүд нь халдваргүй. Сүрьеэ өвчин ялангуяа бага насны хүүхдүүд буюу дархлал нь сульдсан хүмүүсийн хувьд аюултай. Өнөө үед сүрьеэг зөв эмчилвэл эдгэрэх бололцоо бүрэн бий.

5. Сүрьеэ ямар нийтлэг шинж тэмдэгтэй вэ?

Өвчлөл ихэнхдээ ялихгүй шинж тэмдгүүдээс эхэлдэг. Эдгээр нь ханиалгах (заримдаа цустай цэрээр), амархан ядрах, хөнгөн халуурах, шөнөдөө хөлрөх зэрэг байж болно. Дараагийн үе шатанд турах, хоолонд дургүй болох, цээж өвдөх гэх мэт бусад шинж тэмдгүүд илэрнэ.

6. Сүрьеэг хэзээ халдвартай гэж үзэх вэ?

Уушгинд өвчин даамжирч, өвчтөн ханиахдаа (эсвэл найтаахдаа) сүрьеэгийн нян гадагшлуулж эхэлсэн тохиолдолд уушигны халдварт сүрьеэ гэж үзнэ. Зөвхөн энэ үе шатанд хүрсэн өвчтөн л нянг дамжуулж бусад хүмүүст халдаах чадвартай болдог (**3-р асуултыг үз**).

7. Уушигны халдварт сүрьеэгээр өвчилсөн хүн хэр удаан халдвартай байх вэ?

Уушигны халдварт сүрьеэгээр өвчилсөн хүнийг эмнэлэгт буюугэрт нь тусгаарлаж, өөрөөр хэлбэл цээр хориг тавин орчноос нь таслана. Ингэж **халдваргүй** болтол нь байлгана. Зохистой эмчилсэн үед халдварлах эрсдэл маш хурдан буурдаг бөгөөд нэгээс хоёр долоо хоног эмчилсний дараа халдвар тархах эрсдэл бараг байхгүй болно. Гэвч өвчтөн бүрэн эдгэх хүртэл эмчилгээг эмчийн хяналтад зургаан сараас багагүй хугацаанд үргэлжлүүлэх ёстой.

8. Хэн халдвар авах эрсдэлтэй вэ?

Уушигны халдварт сүрьеэгээр өвчилсөн хүнтэй нягт ойр байсан (нэг өрөө тасалгаанд хэдэн цаг хамт байсан) хүмүүс л халдвар авах эрсдэлтэй (**6-р асуултыг үз**).

9. Би вакцин хийлгэсэн мөртлөө халдвар авч болох уу? Би уушигны сүрьеэтэй хүнтэй ойр байсан, тэгээд одоо би яах ёстой вэ?

Болно, яагаад гэвэл урьд өмнө сүрьеэгийн эсрэг тогтмол хийгддэг байсан вакцин (ВСС) нь халдвараас дутмаг хамгаалдаг юм.

10. Би уушигны сүрьеэтэй хүнтэй ойр байсан. Тэгээд одоо би яах ёстой вэ?

Таны харъяа кантоны Уушигны өвчин анагаах газрын (Lungenliga) Сүрьеэгийн мэрэгжлийн тасаг танд үнэгүй зөвөлгөө болон сүрьеэгийн талаарх бүх л асуудлаар мэдээлэл өгч туслана. Уушигны халдварт сүрьеэгээр өвчилсөн хүнтэй нягт ойртсон хүмүүс (6-р асуултыг үз) Сүрьеэгийн мэрэгжлийн тасагт цаг тохирон ирж (хаягийг хавсралтаас үзнэ үү), мэдээлэл авч, мөн халдвар авсан эсэхээ шалгуулж болно (12-р асуултыг үз).

11. Би уушигнаас гадуур сүрьеэгээр өвчилсөн хүнтэй ойр байсан, одоо би яах ёстой вэ? Тэгээд одоо би яах ёстой вэ?

Танд ямар ч аюул байхгүй. Тиймээс та ямар ч арга хэмжээ авах шаардлагагүй. Сүрьеэгийн ийм хэлбэрүүд халдваргүй байдаг, яагаад гэвэл өвчтөн сүрьеэгийн нянг агаарт гадагш-луулдаггүй юм.

12. Халдвар авсныг хэрхэн илрүүлэн тогтоох вэ?

Халдвар авсан эсэхийг арьсны туберкулины сорил, эсвэл цусны сорил (үүнийг бас гамма-интерферон-сорил гэж нэрлэдэг)-оор илрүүлнэ. Сорилын аргуудын тухай мэдээлэл болон сорилын үр дүнг хэрхэн тайлбарлах талаар харъяа кантоны Уушигны өвчин анагаах газрын Сүрьеэгийн мэрэгжлийн тасгаас асууж лавлана уу.

13. Яагаад арван хоёроос дээш насны хүмүүст уушгины халдварт сүрьеэгээр өвчилсөн хүнтэй хамгийн сүүлд хавьтсанаас хойш найман долоо хоногийн дараа хийдэг цусны шинжилгээ хийдэг вэ?

Сүрьеэгийн нянмашудаан үрждэг бөгөөд иммунологийн реакци нь хэдэн долоо хоногоор үргэлжилдэг. Учир нь халдвар авсан эсэхийг найман долоо хоногийн дараа л илрүүлэх боломжтой байдаг. Харин 12-оос доош насны хүүхдүүдэд сүрьеэгийн аюултай хэлбэр бий болох магадлал өндөр. Түүнээс гадна энэ насанд өвчин илүү хурдан даамжирдаг. Иймээс энэ насны хүүхдүүдэд хамгийн сүүлд ойртсоны дараа **шууд** эхний сорилыг хийгээд, сорилын үр дүнгээс хамааран найман долоо хоногийн дараа дахин давтана.

14. Цусны сорилын хариу эерэг гэж гарлаа. Энэ юу гэсэн үг вэ, одоо яах вэ?

Сорилын хариу эерэг бол сүрьеэгийн нянтай ойртсон гэсэн үг (2-р асуултыг үз). Сүрьеэгийн мэрэгжлийн тасаг үр дүнг таньд буюу таны өрхийн эмчид мэдэгдэж, сүрьеэгээр өвчилсөн эсэхийг тогтоохын тулд бусад үзлэг шинжилгээ (рентген зураг г.м.)-г хийлгэх цаг тохирохыг санал болгоно.

15. Би халдвар авсан байна. Тэгэхээр би бусдад бас халдвар тарааж болно гэсэн үг үү?

Үгүй! Халдвар авсан гэдэг нь сүрьеэгээр өвчилсөн гэсэн үг биш, мөн халдвартай гэсэн үг ч биш (2, 4 ба 6-р асуултуудыг үз). Тиймээс цусны шинжилгээний эерэг хариу нь таны ойрын хүмүүст аюулгүй.

16. Би халдвар авсан байна. Энэ тохиолдолд хожим хойно сүрьеэгээр өвчлөх эрсдэл миний хувьд хэр өндөр вэ?

Таны биеийн эсэргүүцэл буюу дархлал нянг тогтоон барьж байдаг. Тиймээс нян унтаж байгаа мэт байдалд байна. Халдвар авсан бүх хүмүүсийн 90% нь сүрьеэгээр өвчилдөггүй. Тохиолдлын 10% нь өвддөг. Эдгээрийн хагас нь эхний хоёр жилийн дотор, бусад нь түүнээс хожуу өвчилдөг (4-р асуултыг үз). Биеийн эсэргүүцэл хангалттай биш бол эрсдэл ихсэж (ж: ДОХ-ын халдвар авсан, удаан хугацаагаар кортизоноор эмчлүүлсэн, дархлал сульдаадаг химийн эмчилгээ хийлгэсэн, шижин өвчтэй, мөн согтууруулах ундаа буюу тамхи хэтрүүлэн хэрэглэдэг бол).

17. Хэрэв би халдвар авсан бол эмчилгээ хийж болох уу?

Халдвар авсныг илрүүлсэн бол (2-р асуултыг үз) антибиотикоор эмчилнэ. Эмчилгээ нь уг антибиотикоос хамааран дөрвөөс есөн сар үргэлжилнэ. Хожим сүрьеэгээр өвдөх эрсдэлийг ихээхэн бууруулдаг тул эмчилгээ хийлгэх нь зүйтэй. Халдвар авсан хүн эмчилгээ хийлгэх эсэхээ эмчилдэг эмчтэйгээ хамтран шийднэ.

18. Хэн юуг төлөх вэ?

Сүрьеэгийн талаарх төлбөрийн асуудал кантон бүрт өөр өөрөөр зохицуулагдсан байдаг. Танай кантоны Уушигны өвчин анагаах газрын Сүрьеэгийн мэргэжлийн тасаг танд тухайн кантонд үйлчилдэг журам заалтуудын талаар мэдээлэл өгч туслах болно.

19. Кантон бүрийн Сүрьеэгийн мэргэжлийн тасгуудаас гадна сүрьеэгийн талаарх асуудлуудаар хандаж болох Швейцарийн улсын байгууллага бий юу?

Бий, Швейцар улсын Уушигны өвчин анагаах газрын Сүрьеэгийн Цогц чадварын төв (Kompetenzzentrum Tuberkulose) гэж байдаг. Тэрээр Холбооны Эрүүл мэндийн албаны даалгавраар Үндэсний хэмжээний асуудлыг хариуцан ажилладаг. Түүний талаарх тодорхой мэдээллийг www.tbinfo.ch вэб хуудсаас олж үзнэ үү.

20. Орчин тойронд шинжилгээг яаж хийдэг вэ?

Сүрьеэ оношлогдсон тохиолдолд хариуцаж байгаа эмч өвчтөний харъяаллын кантоны эмчид түүнийгээ мэдэгдэх ёстой. Кантоны эмч үзлэг шинжилгээний дүнгүүд дээр тулгуурлан орчин тойронд шинжилгээ хийх шаардлагатай эсэхийг шийднэ. Уушигны сүрьеэгийн халдвартай хэлбэр оношлогдсон бол орчин тойронд шинжилгээ хийх шаардлагатай. Энэ тохиолдолд Уушигны өвчин

анагаах газрын Сүрьеэгийн мэргэжлийн тасаг орчин тойронд шинжилгээ хийх үүрэг даалгавар авна. Тэрээр өвчтөнтэй холбоо барина. Орчин тойрных нь халдвар авах эрсдэлтэй хүмүүсийн нэрийн жагсаалтыг гаргана (8-р асуултыг үз). Тэдгээр нь ихэнхдээ гэр бүлийн хүмүүс, хамтран амьдрагчид, мөн хамт ажилладаг хүмүүс болон чөлөөт цагаа хамт өнгөрүүлдэг найз нөхөд нь байдаг. Тэдэнд бас мэдэгдэж, халдвар авсан эсэхийг тогтоох зорилгоор сорилд хамруулна (12-р асуултыг үз).

Та...

... сүрьеэ нь Холбооны Эрүүл мэндийн албанд мэдэгдэх ёстой өвчнүүдийн нэг юм.

... сүүлийн жилүүдэд Швейцар улсад шинээр сүрьеэгээр өвчилсөн хүмүүсийн тоо жилд 350 – 550 болж тогтворжсон уу?

... эмийг Швейцар улсын Уушигны өвчин анагаах газар ба Холбооны Эрүүл мэндийн албаны зөвлөмжийн дагуу хэрэглэвэл сүрьеэг сайн эмчилж болно.

... жил бүр дэлхий даяар (хөгжиж буй орнуудад голчлон) 1,13 сая орчим хүн сүрьеэгээр нас бардаг уу?

Мэдээллийн хуудас FAQ бусад хэлээр:

Competence centre tuberculosis

Sägestrasse 79

3098 Köniz

Утас 031 378 20 50

tbinfo@lung.ch

www.tbinfo.ch